

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ Β' ΤΑΞΗΣ

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1^η ενότητα: τα αχώριστα μόρια

Μαθαίνω ότι τα αχώριστα μόρια είναι λέξεις μονοσύλλαβες ή δισύλλαβες που δεν στέκονται μόνες τους στον λόγο. Συνηθίζονται μόνο στη σύνθεση ως πρώτα συνθετικά και λέγονται αχώριστα μόρια.

Μόρια: αμφι- // αρχι- // δια- δι- // διχο- // δυσ- // εισ- // εκ- εξ- // εν- (εμ-, εγ-, ερ-, ελ-) // επι- (επ-, εφ-) // ευ- // ημι- // ομο- // περι- // συν- (συγ-, συλ-, συμ-, συρ-, συσ-, συ-, συνε-) // τηλε- // υπο- (υπ-, υφ-)

τα αχώριστα μόρια **δια-, επι-, υπο-**, χάνουν το τελικό τους φωνήεν όταν το δεύτερο συνθετικό αρχίζει από φωνήεν: διενεργώ, επεκτείνω, υπαρχηγός

το **επι-** και το **υπο-** γίνονται **εφ-** και **υφ-** όταν το δεύτερο συνθετικό είχε παλαιότερα δασεία: επι + 'ίππος ⇨ έφιππος

το **εκ-** γίνεται **εξ-** όταν το δεύτερο συνθετικό αρχίζει από φωνήεν: εξαίρεση

το **εν-** και το **συν-** γίνονται **εμ-** και **συμ-** μπροστά από τα χειλικά σύμφωνα (π, β, φ) και από το ένρινο μ: εν + πιστός ⇨ έμπιστος, συν + μάχη ⇨ συμμαχία

το **συν-** γίνεται **συγ-** μπροστά από τα λαρυγγικά σύμφωνα (κ, γ, χ): συν + κρατώ ⇨ συγκρατώ, συν + γνώμη ⇨ συγγνώμη

το **συν-** γίνεται **συλ-, συρ- συσ-** όταν ακολουθεί λ, ρ, σ αντίστοιχα: συν + λύπη ⇨ συλλυπητήρια, συν + ροή ⇨ συρροή, συν + σώμα ⇨ σύσσωμος

ορισμένες φορές το **συν-** χάνει το **-ν-** ή γίνεται **συνε-** : συστεγάζω, συνεφέρνω

Η σημασία των αχώριστων μορίων ευ-, δυσ-, αν-/ α-, ανα-, ξε, που χρησιμοποιούνται ως α συνθετικό λέξεων

Ευ- δηλώνει:

1. την καλή ιδιότητα αυτού που σημαίνει το β' συνθετικό: ευγενής, ευάερος, εύλωτος ΣΥΝ. καλό-
2. την ευκολία ως προς τη δυνατότητα να πραγματοποιηθεί αυτό που σημαίνει το β' συνθετικό: ευαπόδεικτος ΣΥΝ. εύκολο-

Δυσ- δηλώνει:

1. την κακή ιδιότητα αυτού που σημαίνει το β' συνθετικό: δυσοσμία, δύσμορφος Σύν. κακό-
2. τη δυσκολία ως προς τη δυνατότητα να πραγματοποιηθεί αυτό που σημαίνει το β' συνθετικό: δυσεξήγητος, δυσκαμψία ΣΥΝ. δύσκολο-

1^η ενότητα: τα αχώριστα μόρια

Αν- / α στερητικό που δηλώνει γενικά άρνηση (στέριση ή έλλειψη) προκειμένου η λέξη να εκφράσει το αντίθετο από το β' συνθετικό της: άξιος, ανάξιος, άγνωστος

Ανα- στερητικό α' συνθετικό λέξεων που εκφράζουν στέριση, έλλειψη, το οποίο δηλώνει αντίθεση ως προς αυτό που δηλώνει το β' συνθετικό: αναβροχιά

Ξε- ως αχώριστο μόριο:

1. ρημάτων και ουσιαστικών με σημασία στερητική: ξεβάφω, επιτακτική: ξεδοντιάζω
2. ρημάτων με τη σημασία «περνά χρονικό διάστημα»: ξεχειμωνιάζω

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

- 1. Να σχηματίσεις σύνθετα με τα λαϊκά αχώριστα μόρια (α-, αν- ανα-, ξε) και τις πιο κάτω λέξεις:**

Φεύγω : ξεφεύγω

Θεμιτός: αθέμιτος

Αίμα : **αναίμακτος, αναίμακτα, αναιμία, αναιμικός**

Αντικαθιστώ: **αναντικατάστατος**

Τρυπώνω: **ξετρυπώνω**

Δασώνω : **αναδασώνω, αναδάσωση**

Πόρτα: **ξεπορτίζω**

Ελπίζω : **ανέλπιστος, ανέλπιστα**

Ήθος: **ανήθικος, ανήθικα, ανηθικότητα**

Νύχτα: **ξενοχτώ, ξενύχτι, ξενύχτης**

- 2. Χωρίζω στα συνθετικά τους τις πιο κάτω λέξεις**

Ξεκουράζομαι: **ξε+κουράζομαι**

Υπαξιωματικός: **υπό+αξιωματικός**

Διακηρύττω: **δια +κηρύττω**

Περιορίζω: **περί+ορίζω**

Εξελληνίζω: **εκ+Έλληνας**

Υφήλιος: **υπό +ήλιος**

Εισαγωγή: **εις+άγω /αγωγή**

- 3. Φτιάχνω σύνθετες λέξεις χρησιμοποιώντας ως α συνθετικό τα αχώριστα μόρια της Α στήλης και ως β συνθετικό τις λέξεις της Β στήλης.**

Αμφι-

Συν-

Συν-

-θέατρο

- φωνή

- ένοχος

αμφιθέατρο

συμφωνώ/σύμφωνος/ία

συνένοχος

Ευ-	- άγγελος	ευαγγελία/ευαγγέλιο/σμός
Ημι-	- σφαίρα	ημισφαίριο
Τηλε-	- όραση	τηλεόραση
Συν-	- γένος	συγγενής/συγγένεια

4. Χρησιμοποιώντας αχώριστα μόρια (α-, αν-, ανα-, ξε-) να δώσεις τις λέξεις που έχουν τις ακόλουθες σημασίες:

- το ερώτημα που έμεινε χωρίς απάντηση **αναπάντητο**
- αυτός που δεν έχει φόβο θεού **αθεόφοβος**
- αυτός που δεν μπορούμε να τον δούμε **αόρατος**
- ο ουρανός που δεν έχει σύννεφα **ασυννέφιαστος**
- αστέρια που δεν μετριούνται **αμέτρητα**
- αυτός που δεν είναι ομοιόμορφος **ανομοιόμορφος**
- αυτός που δεν είναι γνωστός **άγνωστος**
- αυτός που δεν ταξινομείται **αταξινόμητος**
- αφαιρώ το σκέπασμα από κάπου **ξεσκεπάζω**
- περνά όλο τον χειμώνα κάπου **ξεχειμωνιάζω**
- βγάζω κάτι από τη ρίζα **ξεριζώνω**
- αυτός που δεν αισθάνεται **αναίσθητος**
- αυτός που δεν έχει συνέχεια **ασυνεχής**
- κάτι παλιό το κάνω καινούριο **ανακαινίζω**
- αυτός που δεν είναι κουρασμένος **ξεκούραστος**
- έλλειψη βροχής **αναβροχιά**
- κάνω μια περιοχή και πάλι δάσος **αναδάσωνω**

5. Να αποδώσεις με μια σύνθετη λέξη τις φράσεις που ακολουθούν. Το πρώτο συνθετικό να είναι ένα από τα λόγια αχώριστα μόρια που υπάρχουν μέσα στην παρένθεση (συν-, προ-, αμφι-, δια-, δυσ-, αρχι-, περι-)

- Τα προϊόντα που έχουν μεγάλη ζήτηση **περιζήτητα**
- Έρχομαι μαζί με άλλους **συνέρχομαι**
- Αυτός ο πελάτης είναι δύσκολος στους τρόπους **δύστροπος**
- Χωρίζω σε μέρη **διαχωρίζω**
- Η περίοδος της ζωής του ανθρώπινου γένους πριν από την εποχή για την οποία υπάρχουν μαρτυρίες **προϊστορία**
- Αυτός που δεν πλησιάζεται εύκολα **δυσπρόσιτος**
- Ο ανώτερος συντάκτης περιοδικού ή εφημερίδας **αρχισυντάκτης**
- Πρόσωπο που συνέπραξε σε πράξη (έργο) **συνεργός**
- Θέατρο ή αίθουσα διδασκαλίας με κλιμακωτές σειρές καθισμάτων **αμφιθέατρο**
- Αυτά τα μηνύματα γίνονται δύσκολα κατανοητά **δυσνόητα**